Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2018

Összefoglaló

Az adatfelvétel

2017 szeptember-október során került sor a Nemzetgazdasági Minisztérium és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Nonprofit kft. „Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis" kutatásának 2017. évi adatfelvételére, amelynek során a megyei kormányhivatalok és az MKIK GVI munkatársai 6832 cég vezetőjét kérdezték meg a munkaerő iránti jelenlegi és várható keresletükről. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetőek a vállalatok földrajzi elhelyezkedése és gazdasági águk együttes eloszlása és ezen belül létszámuk szerint. Az alábbiakban e kutatás eredményeit ismertetjük úgy, hogy azokat összevetjük más adatforrások, becslések idevágó adataival.

Üzleti helyzet

2016-ban kismértékben gyengült a GDP növekedés üteme az előző évi növekedési ütemhez viszonyítva: 2016-ban 1,9 százalékkal haladta meg a hazai össztermék az előző évi bővülést. Ezután 2017 első két negyedévében lendületet vett a magyar GDP növekedése: a GDP az első negyedévben 3,8 százalékkal, a másodikban 3,5 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakát.

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. A V1. ábra a válság magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze egymással a fenti módon. Az ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan sebességgel és mértékkel érintette a két gazdaságot, addig a fordulópont után, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban és nagyobb mértékben kapott erőre, mint a magyar. 2010 második félévétől kezdve egyre inkább elszakadt egymástól a két gazdaságban a

válság előtti szintre való visszakapaszkodás üteme. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre és azóta szinte töretlenül növekszik tovább, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és csak 2014 harmadik negyedévében érte el a válság előtti szintet. Bár a magyar ipari növekedés motorja továbbra is az ipari export és ezen belül a Németországba irányuló export, a magyar cégek nem tudták teljes egészében kiaknázni a német fellendülést, a kereslet, és ezen belül az importkereslet növekedését. De az ábráról az is látható, hogy 2013 után fokozatosan csökkent az olló a német és a magyar gazdaság növekedési üteme és a német gazdaságé között, ha a válság előtti szintet tekintjük 100%-nak.

V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben

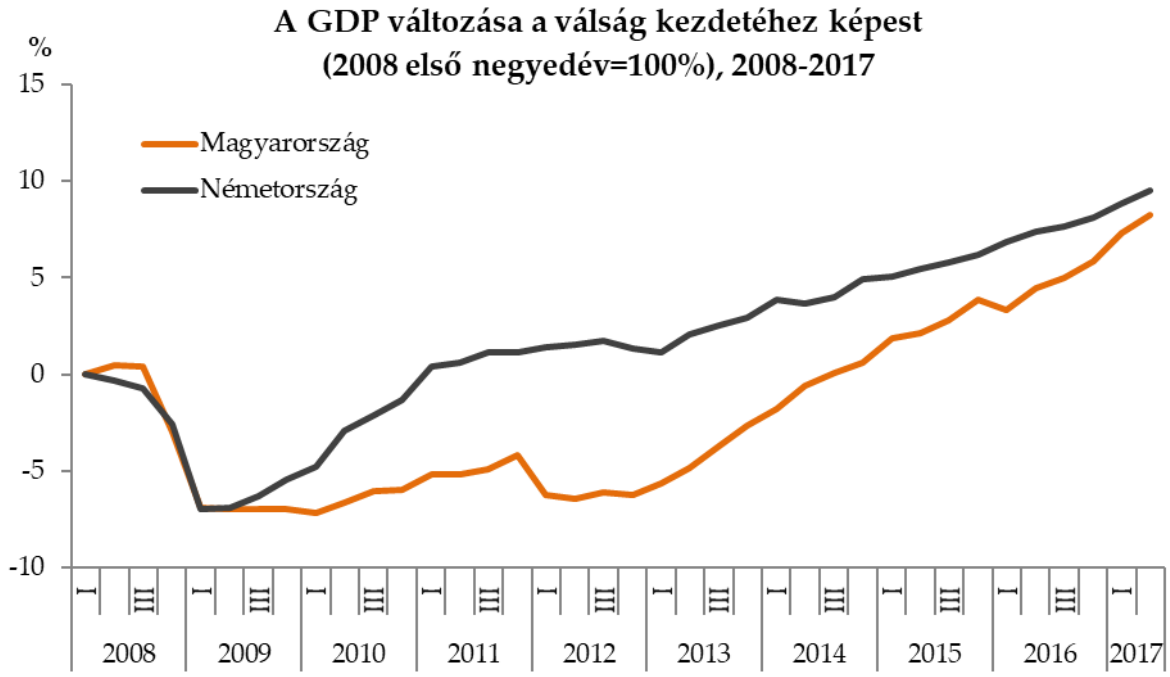

Forrás: KSH, Destatis

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) legfrissebb, 2017. októberi vállalati konjunktúravizsgálata 3.064 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az adatfelvétel eredményei szerint a konjunktúramutató értéke 49,0 ponton áll. Ennél az értéknél az adatfelvétel kezdete (1998 tele) óta csak egy alkalommal, 2016 áprilisában volt magasabb (49,3 pont) a konjunktúramutató értéke (lásd a V2. ábrát). ráadásul a 2016 októbere óta tartó, enyhén romló tendencia is megtört. Ez annak köszönhető, hogy októberben a várható üzleti helyzetre vonatkozó vélemények jelentősen optimistábbakká váltak. A bizonytalansági mutató értéke két ponttal csökkent az áprilisi értékhez képest, jelenleg 42 ponton áll. Ez arra utal, hogy a magyar vállalkozások helyzetértékelése egyöntetűbbé vált a legutóbbi adatfelvételhez képest.

V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2017

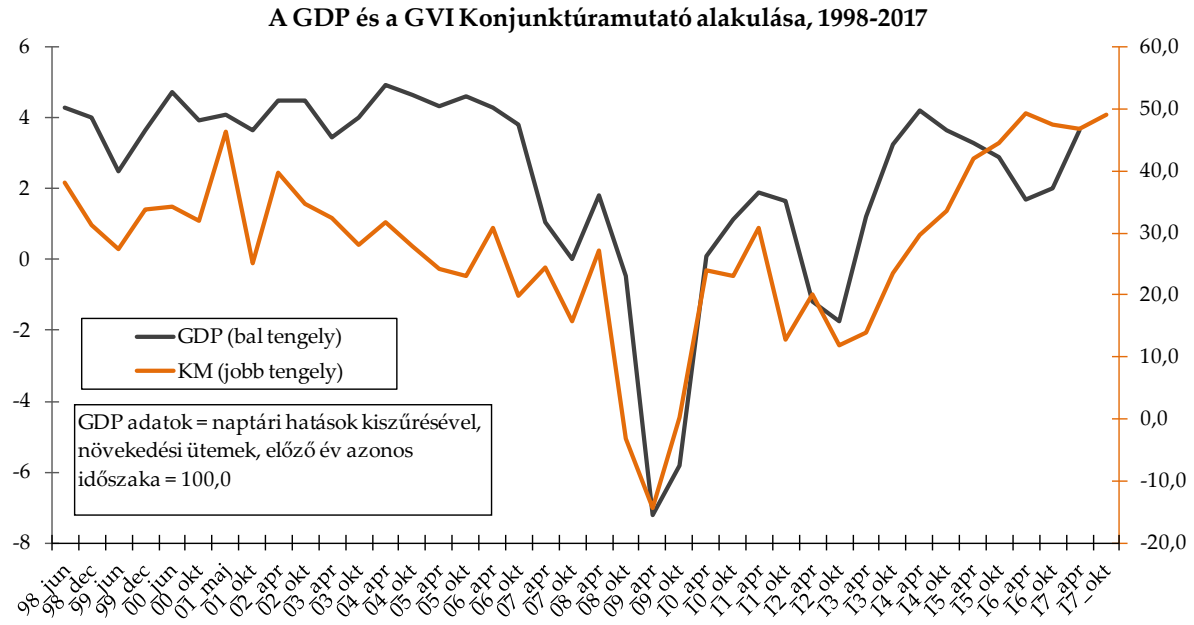

Forrás: GVI

A 2018-ra vonatkozó rövidtávú munkaerő-piaci előrejelzés szerint a vállalatok szubjektív üzletihelyzet-értékekése a tavaly bekövetkezett pozitív elmozdulást követően tovább javult. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 45 pont – azaz 45 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül. A 2018-ra vonatkozó üzleti várakozások optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor. 2016-ban jelentős pozitív elmozdulás következett be ezen a téren, és ezt követően idén is hasonló üzleti várakozásokat fogalmaztak meg a vállalatok. Ebben az évben is 54 pont a jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke – azaz 54 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik bíznak üzleti helyzetük javulásban 2018 első félévében, mint azok, akik az üzleti helyzet romlását várják.

V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

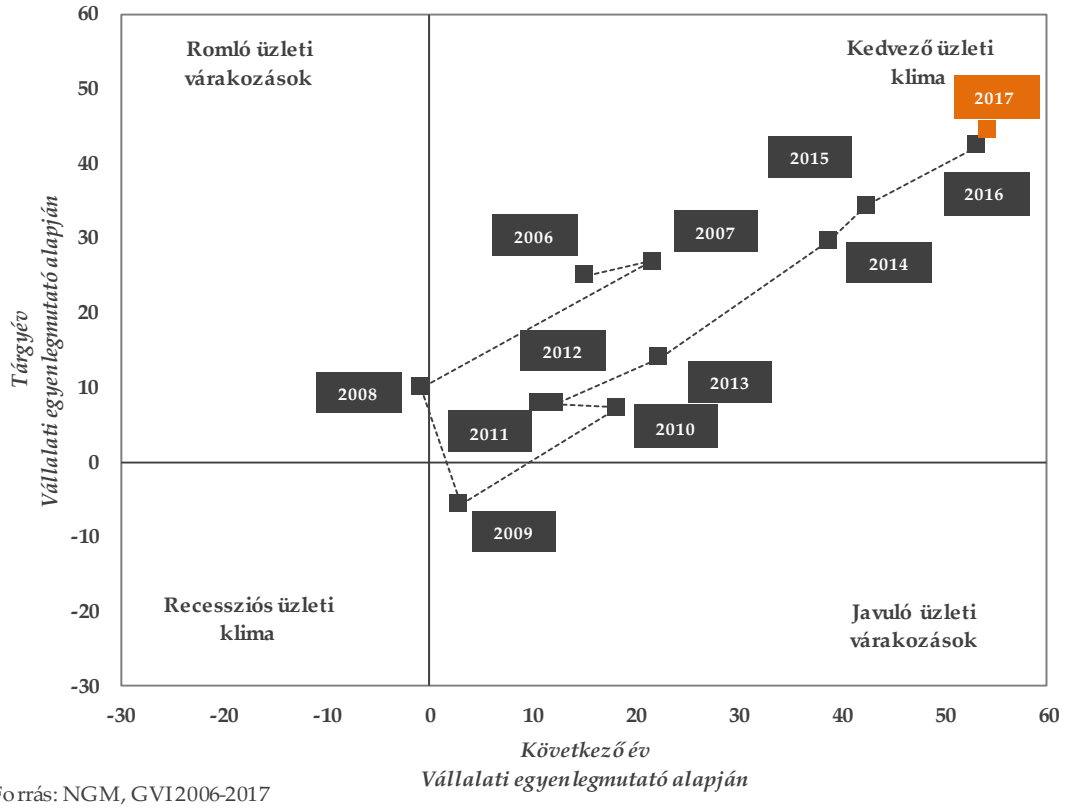

Forrás: NGM, GVI2006-2017

Létszámváltozások a versenyszférában

Magyarországon 2013 második negyedévétől fogva a foglalkoztatás – részben a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – erőteljesebben nőtt mint korábban (lásd V4 ábra). A tendencia folytatása 2014-ben és 2015-ben is jól megfigyelhető. 2016 első két negyedévében a GDP növekedési üteme lelassult, a foglalkoztatottak száma pedig továbbra is folyamatosan emelkedett. 2017 első két negyedévében a GDP növekedési üteme tovább gyorsult, a foglalkoztatottak száma pedig továbbra is folyamatosan emelkedik.

V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2017. II. negyedév

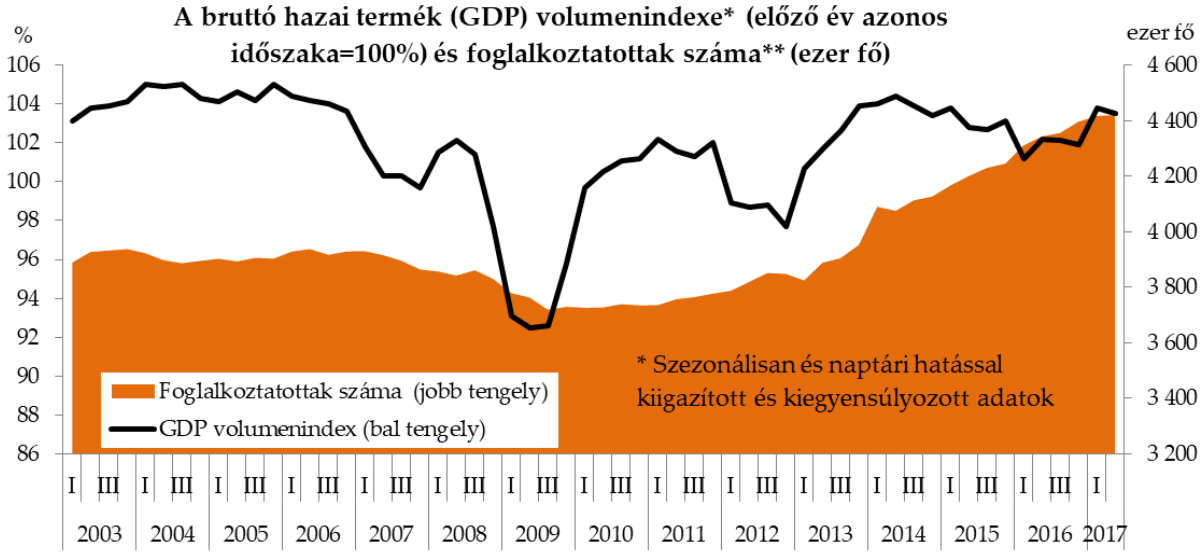

Forrás: KSH

A versenyszférában alkalmazásban állók létszáma a 2008-as enyhe növekedés után 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, közel 9 százalékos visszaesést mutatott. 2010-ben a csökkenés üteme lassulni kezdett, majd az év második felében már 3 százalék körüli növekedést tapasztaltunk, így az év egészében stagnált a versenyszféra alkalmazottainak létszáma. 2011-ben a növekedési ütem gyengült, az év egészében 1,2 százalékos bővülést mutattak az adatok. 2012-ben 2,6 százalékos volt a versenyszférában alkalmazásban állók számának visszaesése, 2013-ban ez 0,3 százalékra mérséklődött. 2014-ben 2,4 százalékkal emelkedett az alkalmazásban állók száma, 2015-ben 2,9 százalékos volt a bővülés, 2016-ban pedig 3,4 százalékos bővüléssel folytatódott ez a tendencia. 2017 első negyedévében 3,6 százalékos, a második negyedévben – némileg lassuló – 3 százalékos növekedés jellemezte a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát.

Az idei Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés szerint 2017-ben 24 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette – ugyanez az arány 2016-ban 21 százalékpont volt. Ez önmagában a munkaerőkereslet erősödésére utal.

V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008-2017, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)

Forrás: KSH

A 2018-as évre a vállalati egyenlegmutató 37 pontos értéket vesz fel – 37 százalékpontos többségen vannak létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkel szemben (lásd a V6. ábrát). Ez arra utal, hogy 2018-ban a munkaerőkereslet tovább fog erősödni. Hozzá kell tennünk ehhez, hogy a foglalkoztatásra vonatkozó javuló tendenciák kevésbé bizonyulnak erősnek, mint ami az üzleti helyzet javulásánál megfigyelhető.

V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása

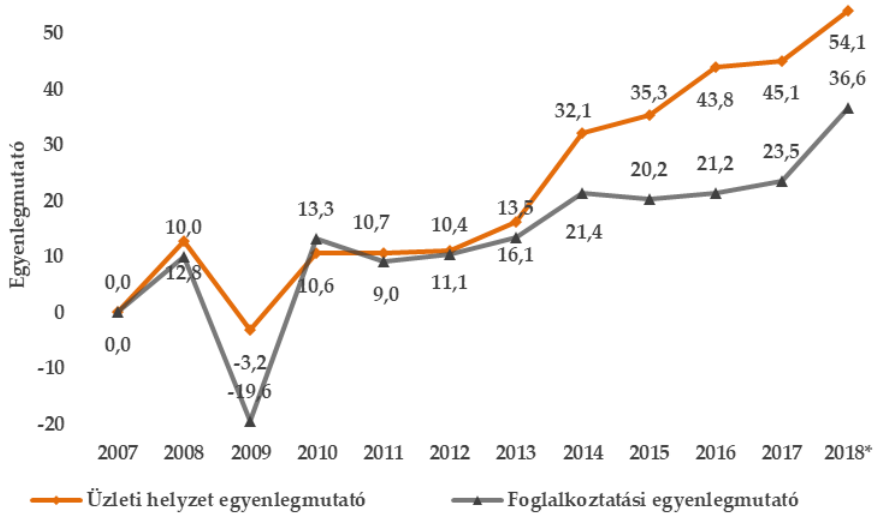

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenleg- mutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.
**a 2018. évi értékek a vállalati várakozásokon alapulnak*
Forrás: NGM, GVI 2007-2017

A prognózis adatfelvétel nyers adatai szerint az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válaszai alapján 2,5 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, míg a GVI korrekciójával végzett becslés szerint valamelyest visszafogottabb, 1,3 százalékpontos bővülés valószínűsíthető. A korrigált becslés szerint a gazdasági szolgáltatás területén 1,9 százalékponttal, a mezőgazdaságban pedig 3 százalékponttal csökkenhet az alkalmazósban állók száma. Ezzel szemben a kereskedelem területén 0,5 százalékpontos, az iparvállalatok körében 1,6 százalékpontos, az építőipari cégek esetében pedig 4,9 százalékpontos növekedést prognosztizálunk. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy az ipar terén a legkedvezőbbek a nyers vállalati várakozások, továbbá azt is, hogy a nyers vállalati várakozások minden ágazatban létszámbővítésre utalnak. A korrigált előrejelzésünk szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben 3,4 százalékpontos növekedést valószínűsítünk 2018-ban.

V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2018-ban

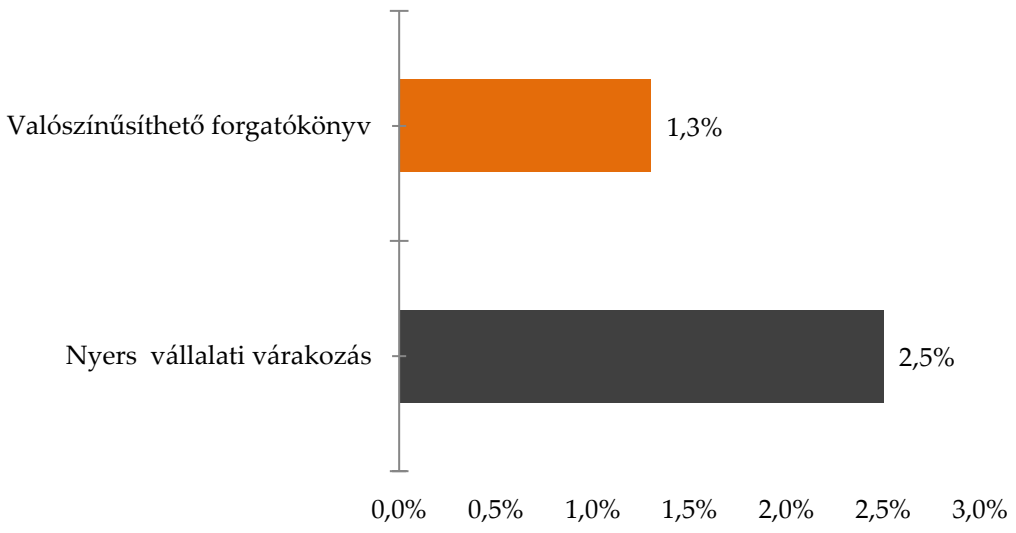

Forrás: NGM GVI (n=2313)
Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok